การศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการเป็นเมืองอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก จังหวัดนครสวรรค์

The Study of The Guidelines for Developing the Sustainable Urbanization Process of Nakhon Sawan Tok Subdistrict Municipality, Nakhon Sawan Province

คุณากร กรสิงห์[1]
Khunakorn Kornsing
ณัฐชัย นิ่มนวล[2]
Natachai Nimnual

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและหาแนวทางการพัฒนากระบวนการเป็นเมืองอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 10 ตัวแทนประชาชนแต่ละหมู่ 10 คน ตัวแทนภาคเอกชน 10 คน นักวิชาการ 10 คน โดยใช้การสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่ม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ผลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ 1. ปัญหากระบวนการเป็นเมืองในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก ได้แก่ 1.1) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา

[1,2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร. สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

เมือง 1.2) เป้าหมายของการพัฒนาพื้นที่ไม่ชัดเจน 1.3) การบริหารเมืองยังไม่มุ่งเน้นประสิทธิภาพครอบคลุมทุกด้าน 1.4) ปัญหาการบูรณาการกับหน่วยงานในการพัฒนาเมือง 1.5) งบประมาณไม่สมดุลกับการพัฒนาเมือง 1.6) การติดตามการพัฒนาเมืองยังไม่ต่อเนื่อง และ 2. แนวทางการพัฒนากระบวนการเป็นเมืองขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก ได้แก่ 2.1) แนวทางจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองแบบมีส่วนร่วม 2.2) แนวทางวางเป้าหมายในเชิงพื้นที่ของท้องถิ่น 2.3) แนวทางการสร้างระบบธรรมาภิบาลในการจัดการเมืองของท้องถิ่น 2.4) แนวทางการบูรณาการหน่วยงาน ในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาคีเครือข่ายในการพัฒนาเมือง 2.5) แนวทางการจัดการงบประมาณในท้องถิ่นสู่การพัฒนาเมือง และ 2.6) แนวทางการติดตามผลและสะท้อนข้อมูลกลับโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการพัฒนาเมือง

คำสำคัญ: การพัฒนากระบวนการเป็นเมือง, ความยั่งยืน

Abstract

The purpose of this research was to study the problems and the guidelines for developing the sustainable urbanization process of Nakhon Sawan Tok Subdistrict Municipality, Nakhon Sawan Province. The main informants of this study were 10 community leaders, 10 representatives from each village, 10 representatives from private sector, and 10 academics. This research used interviews and group meetings as tools for data collection and employs inductive data analysis. The results can be summarized as follows: 1. The problems of urbanization process in Nakhonsawan Tok Subdistrict Municipality were 1. 1) Participation problems in urban development planning 1.2) Unclear goals for area development 1.3) Urban administration not focusing on effectiveness and not covering all aspects 1.4) Problems in interacting with urban development agencies 1.5) The budget not balanced with urban development 1.6) Intermittence of urban development monitoring 2. The

guidelines for developing the sustainable urbanization process of Nakhon Sawan Tok Subdistrict Municipality were 2.1) Guidelines for creating a participatory urban development strategy 2.2) Guidelines for setting local spatial goals 2.3) Guidelines for creating a good governance system in local urban management 2.4) Guidelines for integrating agencies in local government organizations with network partners in urban development 2.5) Guidelines for local budget management towards urban development, and 2.6) Guidelines for following up on results and providing feedback through local participation in urban development.

Keywords: Urbanization Process, Sustainable

บทนำ

การพัฒนาเมืองมีแนวโน้มที่ท้องถิ่นต่างๆ จะมีการเติบโตไปสู่ความเป็นเมืองเพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปี โดยองค์การสหประชาชาติคาดการณ์ว่า ภายในปี พ.ศ. 2593 โลกจะมีประชากรเมืองประมาณ 2.4 พันล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 66 ของประชากรโลก สำหรับประเทศไทยมีการคาดการณ์ว่าจะมีสัดส่วนประชากรเมืองถึงร้อยละ 73 โดยแนวโน้มการกลายเป็นเมือง มีการเติบโตของเมืองขนาดกลางและขนาดเล็ก เมืองศูนย์กลางระดับภูมิภาคและเมืองขนาดกลางจะมีความหนาแน่นของประชากรเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) กรณีในประเทศไทย พบว่าประชากรก็ยังกระจุกในเขตเมืองหลวงเป็นหลัก ทั้งนี้ในพื้นที่จังหวัดต่างๆ ก็พบว่าความเป็นเมืองก็จะกระจุกในเขตตัวเมืองของจังหวัด หรืออำเภอใหญ่ๆ หลายเมือง โดย Hawley (1981) ได้มองว่า ชุมชนเมืองเป็นรูปแบบสำคัญที่มนุษย์ได้พัฒนาขึ้นมา เนื่องจากการปรับตัวของมนุษย์ ดังนั้นเราจะพบเห็นกระบวนการเป็นเมืองเติบโตขึ้นในทุกๆ พื้นที่ ทั้งนี้ กระบวนการเป็นเมืองหมายถึง สัดส่วนที่เปลี่ยนแปลงไปของประชากรที่อยู่ในพื้นที่ที่เรียกว่าเมืองที่เพิ่มมากขึ้น (ดารณี ถวิลพิพัฒน์กุล, 2544) ถึงแม้การเปลี่ยนแปลงแค่เพียง

จำนวนประชากร ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาสิ่งต่างๆ ตามมามากมาย ทั้งนี้ กระบวนการเป็นเมืองอาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงได้ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ขึ้นอยู่กับเตรียมรับกับการพัฒนาของแต่ละพื้นที่

กรณีพื้นที่ที่เกิดกระบวนการเป็นเมืองในเขตรอบนอก ก็ถือว่ามีความน่าสนใจอย่างมาก ดังเช่น กรณีในองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก จังหวัดนครสวรรค์ เนื่องด้วยถือเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็ก แต่เมื่อพิจารณาในจำนวนประชากรที่เริ่มมีความเป็นเมืองมากขึ้นในทุก ๆ ปี มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปีโดยปี พ.ศ.2564 มีจำนวน 17,195 คน และปี พ.ศ.2565 มีจำนวน 17,571 คน และปี พ.ศ. 2566 มีจำนวน 17,928 คน โดยปัจจุบัน มีครัวเรือน จำนวน 9,006 คน (สำนักงานบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2566) นอกจากนี้ หากพิจารณาถึงทิศทางการพัฒนาในเขตอำเภอเมืองของนครสวรรค์แต่ละพื้นที่กำลังมุ่งสู่การพัฒนาเมืองมากขึ้น โดยเริ่มมีการปรับตัวในการเพิ่มการพัฒนาทางโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ขึ้นมารองรับการพัฒนาของจากภาครัฐ เช่น โครงการพัฒนาและเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากของบึงออ โครงการก่อสร้างเขื่อนกันตลิ่งริมแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก เพื่อป้องกันน้ำท่วมในเขตเศรษฐกิจของเมือง และมีลงทุนของบริษัทเอกชนรายใหญ่ เช่น หมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ หมู่บ้านดีพร้อม หมู่บ้านอยู่เจริญ หมู่บ้านชัยเจริญวิวสันคู หมู่บ้านกิตติยาพร็อพเพอร์ตี้ วังไผ่รีสอร์ท ฯลฯ ทั้งนี้การขยายตัวเข้ามาอยู่อาศัยในเขตนี้เยอะมากขึ้น เนื่องด้วยเพราะอยู่ใกล้เขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จึงทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตกเป็นพื้นที่รองรับที่อยู่อาศัยในเขตเมือง ในขณะนี้ได้มีเตรียมความพร้อมที่จะยกฐานะเป็นเขตเทศบาลต่อไป ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจ ศึกษาถึงปัญหากระบวนการเป็นเมือง และหาแนวทางการพัฒนากระบวนการเป็นเมืองอย่างยั่งยืนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำเป็นข้อเสนอการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดความต่อเนื่องสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหากระบวนการเป็นเมืองของเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก จังหวัดนครสวรรค์

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการเป็นเมืองอย่างยั่งยืนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก จังหวัดนครสวรรค์

ข้อคำถามวิจัย

1. ปัญหากระบวนการเป็นเมืองขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก จังหวัดนครสวรรค์ มีอย่างไร

2. แนวทางการพัฒนากระบวนการเป็นเมืองอย่างยั่งยืนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก จังหวัดนครสวรรค์ มีอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาถึงเรื่องปัญหากระบวนการเป็นเมือง และแนวทางการพัฒนากระบวนการเป็นเมืองอย่างยั่งยืนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก จังหวัดนครสวรรค์

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน ตัวแทนประชาชนแต่ละหมู่บ้าน จำนวน 10 คน ตัวแทนภาคเอกชน 10 คน และนักวิชาการ จำนวน 10 คน โดยเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติที่มีบทบาทกับการพัฒนาเมือง และอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก

แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาเมืองมีหลายแนวคิดที่สามารถนำมาใช้อธิบาย แต่จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น จึงขอใช้แนวคิดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดการจัดการเชิงระบบนิเวศเมือง พร้อมทั้งแนวคิดการวางแผนพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน แนวคิดการการพัฒนาเมืองครอบคลุม และแนวคิดพื้นที่สุขภาวะมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. แนวคิดการจัดการเชิงระบบนิเวศเมือง (Urban Ecosystem) ระบบนิเวศในเมือง เป็นระบบนิเวศที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงแทนที่ระบบนิเวศดั้งเดิมในพื้นที่ธรรมชาติ ทั้งนี้ ระบบนิเวศในเมือง เป็นระบบที่เลี้ยงตนเองไม่ได้ เนื่องจากไม่สามารถผลิตอาหาร และปัจจัยดำรงชีวิตต่าง ๆ ได้เพียงพอที่จะรองรับประชากรทั้งหมดได้ ต้องอาศัยทรัพยากรจากภายนอกระบบเข้ามาเลี้ยงดูประชากร (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2564)

2. แนวคิดการวางแผนพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน (Sustainable Urban Development Strategies) โดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2566) ได้รวบรวมแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนไว้อย่างน่าสนใจ โดยให้ความสำคัญกับมิติด้านต่าง ๆ ได้แก่

ภาพที่ 3 แนวคิดการวางแผนพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน
(ที่มา: สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

2.1) มิติเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Dimension)
2.2) มีเป้าหมายเชิงพื้นที่ (Territorial Focus)
2.3) ธรรมาภิบาล (Governance)
2.4) การบูรณาการข้ามภาคส่วน (Cross–sectoral integration)
2.5) การจัดการงบประมาณ (Funding and Finance)
2.6) การติดตามผล (Monitoring)

3. แนวคิดเมืองครอบคลุม (Inclusive City) เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน เมืองที่ครอบคลุม คือ เมืองที่มีความหลากหลาย มีพหุวัฒนธรรม และมีการมีส่วนร่วมและความ เท่าเทียมกัน โดยไม่มีการกีดกันทางสังคมและเศรษฐกิจ ไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มบางกลุ่มในการมีส่วนร่วมต่างๆ ของเมือง โดยตามแนวคิดนี้ เมืองครอบคลุม จึงเป็นกระบวนการพัฒนาที่เปิดกว้างและตอบสนองต่อความต้องการของผู้คนที่หลากหลายภายในเขตเมือง ทำให้กลุ่มคนต่าง ๆ สามารถเข้าถึงทรัพยากรและบริการสาธารณะได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียม ทั้งในแง่ของการจัดการศึกษา การจัดการระบบสาธารณสุข ระบบคมนาคม การจัดสรรพื้นที่สาธารณะ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

4. แนวคิดพื้นที่สุขภาวะ (Healthy space) โดยการจัดการพื้นที่สุขภาวะ คือ การจัดการข้อจำกัดของพื้นที่ให้เอื้อต่อสุขภาวะของผู้คนในสังคม ซึ่งพื้นที่ที่รกร้าง สุ่มเสี่ยงต่อสุขภาวะ จะได้รับการออกแบบให้เอื้อต่อสุขภาวะของสมาชิกในพื้นที่ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อให้พื้นที่นั้นกลับกลายเป็นพื้นที่ที่เอื้อต่อกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมทางสุขภาพที่ดีในทุกมิติ ทั้งทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางสติปัญญา และทางสังคมของประชาชนที่อยู่ในละแวกพื้นที่นั้น ผ่านโครงสร้างทางกายภาพที่สร้างขึ้นร่วมกันของคนในพื้นที่และภาคีที่เกี่ยวข้อง (กุลธิดา จันทร์เจริญ และคณะ, 2556) ทั้งนี้ การพัฒนาพื้นที่สุขภาวะยากที่จะยั่งยืน หากมิได้เกิดขึ้นบนฐานของความร่วมมือโดยเฉพาะความร่วมมือจากเจ้าของพื้นที่ (กุลธิดา จันทร์เจริญ, 2560)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และ กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้นำชุมชน และประชาชนที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก ภาคเอกชน และนักวิชาการ ทั้งนี้โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจะเลือกจากตัวแทนผู้นำในชุมชน 10 คน และตัวแทนประชาชนแต่ละหมู่บ้าน 10 คน ตัวแทนภาคเอกชน 10 คน และนักวิชาการที่มี

ความเชี่ยวชาญในการวางแผนพัฒนาเมืองจำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ได้ผู้มีที่คุณสมบัติที่มีบทบาทและความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองมากยิ่งขึ้น

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาค้นคว้า และสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเก็บ.

3. รวบรวมโดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายถึงประเด็นเรื่องปัญหากระบวนการเป็นเมือง และใช้จัดการประชุมกลุ่มกับกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนากระบวนการเป็นเมืองอย่างยั่งยืนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก จังหวัดนครสวรรค์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนำผลการสัมภาษณ์ถึงปัญหากระบวนการเป็นเมืองในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก และการประชุมกลุ่มถึงเรื่องแนวทางการพัฒนากระบวนการเป็นเมืองอย่างยั่งยืนมาถอดเทป มาจัดหมวดหมู่ของมโนทัศน์ (Concept) เพื่อสังเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้กำหนด แยกเป็นหมวดหมู่ และทำการเปรียบเทียบความเหมือน และความแตกต่างของแต่ละมโนทัศน์ ซึ่งผู้วิจัยได้ตรวจสอบความแม่นตรงของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) มีรายละเอียดของวิธีการดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2553)

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) โดยการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้นั้นมาถูกต้องหรือไม่ ซึ่งวิธีการตรวจสอบจะกระทำโดยการตรวจสอบแหล่งของข้อมูล ซึ่งแหล่งที่มาจะพิจารณาในการตรวจสอบได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งบุคคล และแหล่งสถานที่

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator triangulation) การตรวจสอบข้อมูลจากการเก็บข้อมูลภาคสนามที่มีทั้งผู้วิจัยและผู้ช่วยจดประเด็นการสัมภาษณ์ หลังจากการเก็บข้อมูลแล้วนำมาอภิปรายเพื่อบันทึกข้อมูลด้วยกันและเห็นตรงกัน

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) โดยการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กันในการรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน และนำประเด็นที่สอดคล้องกันมาใช้ในการอธิบาย ช่วยให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์และถูกต้องมากยิ่งขึ้น

หลังจากได้ตรวจสอบความแม่นยำของข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การตรวจสอบสามเส้าแล้ว นำข้อมูลมาสรุปจัดหมวดหมู่ของมโนทัศน์ (Concept) ของการศึกษาปัญหาของกระบวนการเป็นเมืองในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อสร้างความชัดเจนในประเด็นนำไปสู่การสังเคราะห์โดยใช้หลักการอุปนัย เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนากระบวนการเป็นเมืองอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับปัญหากระบวนการเป็นเมืองในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก จังหวัดนครสวรรค์ และเพื่อให้ผลการศึกษามีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัญหากระบวนการเป็นเมืองในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก จังหวัดนครสวรรค์ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผลวิจัยปรากฏว่า มีปัญหาดังนี้

1.1) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเมือง เนื่องด้วยประชาชนส่วนใหญ่ยังมีเข้าใจว่าหน้าที่ในการวางแผนพัฒนาเมืองให้เจริญเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง จึงทำให้ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอต่อทิศทางการพัฒนาเมืองมากนัก

1.2) เป้าหมายของการพัฒนาพื้นที่ไม่ชัดเจน จากการสัมภาษณ์พบว่าความต้องการรูปแบบการเป็นเมืองของแต่ละกลุ่มต่างกัน เช่น ประชาชนส่วนหนึ่งของการให้เป็นเมืองที่มีความเจริญในเขตตลาดเป็นหลัก เพื่อเป็น

ศูนย์การค้าขายที่ครบครร แต่ประชาชนบางส่วนต้องการให้วางแผนพัฒนาเมืองในกระจายทุกชุมชน จึงทำให้พื้นที่ต่างคนต่างพัฒนา โดยไม่ได้มีการมาวางแผนพัฒนาเมืองร่วมกันโดยเฉพาะ

1.3) การบริหารเมืองยังไม่มุ่งเน้นประสิทธิภาพครอบคลุมทุกด้าน เนื่องจากการบริหารเน้นไปที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเมือง แต่ขาดมิติการพัฒนาที่หลากหลาย

1.4) ปัญหาการบูรณาการกับหน่วยงานในการพัฒนาเมือง เนื่องด้วยการพัฒนาเมืองให้เกิดขึ้นต้องใช้การบูรณาการระหว่างหน่วยงานรัฐ และภาคเอกชน กับภาคประชาชนร่วมกันพัฒนา แต่ยังขาดการประสานงานในการพัฒนาร่วมกันในบางเรื่อง

1.5) งบประมาณไม่สมดุลกับการพัฒนาเมือง เนื่องด้วยอยู่ในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลจึงทำให้งบประมาณในการพัฒนาพื้นที่ยังมีไม่มากนัก ซึ่งทำให้ไม่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาเมืองในทุกด้านที่ต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง

1.6) การติดตามการพัฒนาเมืองยังไม่ต่อเนื่อง เนื่องด้วยไม่ได้มีส่วนงานที่ดูแลรับผิดชอบโดยตรงในการพัฒนาเมืองเฉพาะทำให้ขาดการรายงานผลการพัฒนาเมืองอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการเป็นเมืองขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก จังหวัดนครสวรรค์ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประชุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ผลวิจัยปรากฏว่า มีแนวทางดังนี้

2.1) แนวทางจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองแบบมีส่วนร่วม

2.1.1) การทำจัดฐานข้อมูลการพัฒนาให้เป็นปัจจุบัน

2.1.2) การวิเคราะห์สภาพของเมืองโดยคนในชุมชน

2.1.3) การกำหนดทิศทางการพัฒนาเมืองร่วมกัน

2.1.4) การกำหนดการแนวทางการพัฒนาร่วมกัน

2.2) แนวทางวางเป้าหมายในเชิงพื้นที่ของท้องถิ่น

2.2.1) การวางเป้าหมายระยะสั้น

2.2.2) การวางเป้าหมายระยะกลาง

2.2.3) การวางเป้าหมายระยะยาว

2.3) แนวทางการสร้างระบบธรรมาภิบาลในการจัดการเมืองของท้องถิ่น

2.3.1) การให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารโครงการที่พัฒนาเมือง

2.3.2) การกระจายผลประโยชน์การพัฒนาอย่างทั่วถึงในทุกหมู่บ้าน

2.4) แนวทางการบูรณาการหน่วยงานในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาคีเครือข่ายในการพัฒนาเมือง

2.4.1) การส่งเสริมความร่วมมือของกลุ่มองค์กรทางสังคมและชุมชน กลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ในท้องถิ่นกลุ่มสถาบันการศึกษาและหน่วยงานวิจัยและพัฒนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคส่วนราชการต่าง ๆ ภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ภายในพื้นที่

2.4.2) ส่งเสริมการบูรณาการหน่วยงานต่างๆ ภายนอกพื้นที่

2.5) แนวทางการจัดการงบประมาณในท้องถิ่นสู่การพัฒนาเมือง

2.5.1 ส่งเสริมการจัดหางบประมาณจากภายในชุมชนให้มีส่วนร่วมของความเป็นเจ้าของร่วมกัน

2.5.2 ส่งเสริมการจัดหางบประมาณจากภายนอก โดยให้ภาคเอกชนร่วมลงทุนการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาได้

2.6) แนวทางการติดตามผลและสะท้อนข้อมูลกลับโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการพัฒนาเมือง

2.6.1) การแต่งตั้งคณะทำงานในการติดตามการพัฒนาเมืองโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

2.6.2) การจัดทำรายงานผลการพัฒนาเมือง โดยศึกษาผลกระทบของกระบวนการเป็นเมืองในรูปแบบที่ประชาชนและทุกภาคส่วนเข้าถึงได้ง่าย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางพัฒนากระบวนการเป็นเมืองอย่างยั่งยืนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก จังหวัดนครสวรรค์ คณะผู้วิจัยค้นพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

ในการศึกษาเรื่องปัญหากระบวนการเป็นเมืองในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก จากผลการวิจัยพบว่าปัญหาการมีส่วนร่วมในการ

วางแผนพัฒนาเมือง เป้าหมายของการพัฒนาพื้นที่ไม่ชัดเจน การบริหารเมืองยังไม่มุ่งเน้นประสิทธิภาพครอบคลุมทุกด้าน ปัญหาการบูรณาการกับหน่วยงานในการพัฒนาเมือง งบประมาณไม่สมดุลกับการพัฒนาเมือง การติดตามการพัฒนาเมืองยังไม่ต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาการพัฒนาเมืองตามแนวคิดกระบวนการเป็นเมืองของเทศบาลนครขอนแก่น ที่พบว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองอาจส่งผลกระทบในปัญหาด้านเศรษฐกิจอาจก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำมากขึ้น ส่วนปัญหาด้านสังคม เกิดปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยของคนไร้บ้าน และการกระจายรูปแบบของงานอาจเข้าไม่ถึงทุกคนในสังคม ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ของคนในสังคมลดลง (จารุวรรณ ประวันเน, 2564)

โดยแนวทางในการพัฒนากระบวนการเป็นเมือง จากงานวิจัยพบว่ามีแนวทางดังนี้ 1) แนวทางจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองแบบมีส่วนร่วม 2) แนวทางวางเป้าหมายในเชิงพื้นที่ของท้องถิ่น 3) แนวทางการสร้างระบบธรรมาภิบาลในการจัดการเมืองของท้องถิ่น 4) แนวทางการบูรณาการหน่วยงานในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาคีเครือข่ายในการพัฒนาเมือง 5) แนวทางการจัดการงบประมาณในท้องถิ่นสู่การพัฒนาเมือง และ 6) แนวทางการติดตามผลและสะท้อนข้อมูลกลับโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ในการพัฒนาเมืองสอดคล้องกับแนวทางการวางแผนพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนตามแนวทางของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในมิติเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Dimension) มิติมีเป้าหมายเชิงพื้นที่ (Territorial Focus) มิติธรรมาภิบาล (Governance) มิติการบูรณาการข้ามภาคส่วน (Cross–sectoral integration) มิติการจัดการงบประมาณ (Funding and Finance) มิติการติดตามผล (Monitoring) (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) ซึ่งทำให้การพัฒนาสามารถปรับหลักการทำงานร่วมกันไปสู่การพัฒนาเมืองที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชนส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการพัฒนากระบวนการเป็นเมืองแก่ประชาชนเพื่อส่งเสริมต่อการมีส่วนร่วมอย่างเข้าใจ

2. ประชาชนควรติดตามทิศทางการพัฒนาเมืองอย่างต่อเนื่องและมีส่วนร่วมกันในพัฒนาเมืองในทุกๆ ด้าน

3. การพัฒนาเมืองควรให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาอย่างบูรณาการกับภาคส่วนต่างๆ

4. การพัฒนาเมืองควรให้สถาบันการศึกษามาร่วมศึกษาผลของการพัฒนาเมืองเพื่อนำข้อมูลมาวางแผนการพัฒนากระบวนการเป็นเมืองให้เกิดความยั่งยืนสืบต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยถึงผลกระทบของกระบวนการเป็นเมืองทั้งในแง่บวกและและลบ เพื่อให้ทราบถึงภาพรวมของผลจากการพัฒนาสู่กระบวนการเป็นเมือง

2. ควรศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการเป็นเมืองในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ

บทสรุป

ในการศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการเป็นเมืองอย่างยั่งยืนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก ผู้วิจัยได้ครอบคลุมถึงปัญหากระบวนการเป็นเมืองในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก พบว่ามีปัญหา ดังนี้ 1) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเมือง 2) เป้าหมายของการพัฒนาพื้นที่ไม่ชัดเจน 3) การบริหารเมืองยังไม่มุ่งเน้นประสิทธิภาพครอบคลุมทุกด้าน 4) ปัญหาการบูรณาการกับหน่วยงานในการพัฒนาเมือง 5) งบประมาณไม่สมดุลกับการพัฒนาเมือง 6) การติดตามการพัฒนาเมืองยังไม่ต่อเนื่อง และศึกษาแนวทางในการพัฒนากระบวนการเป็นเมือง พบว่ามี

แนวทางดังนี้ 1) แนวทางจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองแบบมีส่วนร่วม 2) แนวทางวางเป้าหมายในเชิงพื้นที่ของท้องถิ่น 3) แนวทางการสร้างระบบธรรมาภิบาลในการจัดการเมืองของท้องถิ่น 4) แนวทางการบูรณาการหน่วยงานในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาคีเครือข่ายในการพัฒนาเมือง 5) แนวทางการจัดการงบประมาณในท้องถิ่นสู่การพัฒนาเมือง และ 6) แนวทางการติดตามผลและสะท้อนข้อมูลกลับโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการพัฒนาเมือง

เอกสารอ้างอิง

กุลธิดา จันทร์เจริญ. (2560). **เส้นทางการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะเขตเมือง**. กรุงเทพฯ: พี เอ ลิฟวิ่งการพิมพ์.

กุลธิดา จันทร์เจริญ และคณะ. (2556). **การศึกษาบริบทพื้นที่ชุมชนเมืองเพื่อการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสยาม.

ดารณี ถวิลพิพัฒน์กุล. (2544). **กระบวนการเป็นเมืองกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศกำลังพัฒนา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จารุวรรณ ประวันเน. (2564). **กระบวนการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองอัจฉริยะ : กรณีศึกษาเทศบาลนครขอนแก่น.** มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สุภางค์ จันทวานิช. (2553). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2564). **แผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558-2564**. ออนไลน์ เข้าถึงใน: https://chm-thai.onep.go.th/?page_id=789. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2566.

สำนักงานบริหารการทะเบียนกรมการปกครอง. (2566). ออนไลน์ เข้าถึงใน https://stat.bora.dopa.go.th/. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2566.

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570**. ออนไลน์ เข้าถึงใน https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=develop_issue. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566.

Hawley, Amos H. (1981). **Urban Society: An Ecological Approach**. New York: John Wiley & Son.